

Justitsministeriet
Civil- og Politiafdelingen

Dato: 23. maj 2006
Dok.: MLK40102
Politikontoret

Udkast til tale

til ministeren til brug for besvarelse af samråds-
spørgsmål AB-AE fra Folketingets Retsudvalg (Alm.
del) den 23. maj 2006.

Spørgsmål AB:

*”Ministeren bedes uddybe sin besvarelse af
spørgsmål 309-312.”*

Spørgsmål AC:

*”Ministeren bedes kommentere Ritzau-Telegram
4/5-06: Dommerforening efterlyser kampagne.”*

Spørgsmål AD:

”Ministeren bedes redegøre for politiets brug af vidnebeskyttelsesforanstaltninger.”

Spørgsmål AE:

”Ministeren bedes redegøre for, hvad regeringen vil gøre for at sikre, at vidner tør deltage i retssager, herunder om regeringen vil udvide brugen af anonyme vidner og vidnebeskyttelsesprogrammer.”

Svar:

1. De 4 spørgsmål, der er stillet, vedrører alle vidnebeskyttelse.

Jeg vil først besvare spørgsmål AB og derefter samlet besvare spørgsmålene AC-AE.

Jeg vil forslå, at vi – af hensyn til sammenhængen mellem de fire samrådsspørgsmål – først drøfter de yderligere spørgsmål, som mine besvarelser giver anledning

til fra udvalgets side, når jeg har besvaret alle spørgsmålene.

Jeg er klar over, at mange i dag – bl.a. i lyset af de seneste dages presseomtale af Rust-sagen – vil have opmærksomheden rettet mod spørgsmålet om psykologbiestand til vidner, der har overværet for eksempel grov vold.

Som bekendt er der allerede stillet et særligt samrådspørgsmål om mulighederne for psykologhjælp til vidner til grove forbrydelser. Jeg vil derfor ikke komme nærmere ind på dette i dag. Men der vil jo blive lejlighed til at drøfte dette spørgsmål i et senere samråd.

Jeg vil dog afslutningsvis i dag komme ind på spørgsmålet om mulighederne for anden bistand end psykologbistand til vidner.

2. De spørgsmål fra Retsudvalget, der ligger til grund for samrådsspørgsmål AB, udspringer af to artikler i Jydske Vestkysten den 29. marts i år. I artiklerne anføres, at der har været en stigning i antallet trusler mod vidner, og at dette bl.a. kan føre til en øget anvendelse af anonyme vidner.

I min besvarelse af spørgsmål nr. 312 har jeg redegjort for mine overvejelser i forhold til en udvidelse af muligheden for at anvende anonyme vidner. Dette vil jeg vende tilbage til i forbindelse med min besvarelse af samrådsspørgsmål AE.

I min besvarelse af Retsudvalgets spørgsmål nr. 310 har jeg redegjort for udviklingen i antallet af anmeldelser og fældende afgørelser om trusler mod vidner efter bestemmelsen i retsplejelovens § 123.

Som det fremgår af besvarelsen, er antallet af anmeldelser om trusler mod vidner steget fra 668 anmeldelser i 2001 til 950 i 2005.

Endvidere viser statistikken, at der er truffet henholdsvis 393 fældende afgørelser i 2001 og 468 fældende afgørelser i 2005.

I min besvarelse af spørgsmål nr. 311 har jeg nærmere redegjort for de regler i retsplejeloven, der giver mulighed for at hemmeligholde et vidnes identitet over for den sigtede og tiltalte både under efterforskningen og domsforhandlingen af en straffesag.

Jeg vil ikke her i dag detaljeret gennemgå disse regler, men skal henvide til redegørelsen fra Rigsadvokaten i besvarelsen af spørgsmål nr. 311.

Som det også fremgår af besvarelsen, er anklagemyndigheden ikke i besiddelse af talmateriale, der generelt

kan belyse, i hvilket omfang de nævnte regler i retsplejeloven finder anvendelse. Anklagemyndigheden er heller ikke i besiddelse af talmateriale, der kan belyse, hvordan udviklingen har været over tid.

Som anført i besvarelsen, kan jeg dog henvise til den redegørelse, jeg den 31. januar i år afgav til Folketinget om erfaringerne med de nye regler og om begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt.

Det fremgår således af redegørelsen, at der i en toårig periode fra den 12. juni 2003 og indtil udgangen af juni 2005 skete begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt efter bestemmelsen i retsplejelovens § 729 c i 23 sager.

Efter denne bestemmelse kan retten efter anmodning fra politiet bestemme, at reglerne om forsvarerens og sigtendes ret til aktindsigt fraviges, hvis det er påkrævet af hensyn til f.eks. tredjemands liv eller helbred. I 12 af de

23 sager indgik hensynet til tredjemands liv eller helbred som begrundelse for begrænsningen i forsvarerens adgang til aktindsigt

3. Jeg vil nu vende mig mod samrådsspørgsmålene AC-AE.

Jeg har til brug for min besvarelse indhentet en udtalelse fra Politidirektøren i København og fra Rigspolitiet om politiets erfaringer og brug af vidnebeskyttelsesforanstaltninger.

Politidirektøren har oplyst, at der i årene fra 2000 til 2005 – på samme måde som på landsplan – er sket en stigning i antallet af anmeldelser om trusler mod vidner.

I langt de fleste sager er der alene tale om rent verbale trusler, der ikke har givet sig udtryk i vold, ligesom en del af truslerne retter sig mod medsigtede i sagen.

Det er Københavns Politis erfaring, at der gennem en lang årrække har været en vis frygt for at vidne - særligt i sager om grov og banderelateret kriminalitet, samt i sager mod personer af anden etnisk oprindelse end dansk.

Politidirektøren har oplyst, at der dog ofte har været tale om sager, hvor vidner har givet udtryk for en generel frygt, uden at der har foreligget konkrete trusler mod vidnerne.

Disse vidner er som oftest blevet beroliget efter en samtale med politiet, og de har herefter følt sig trygge ved at afgive vidneforklaring.

Rigspolitiet har oplyst, at trusler mod vidner er et område, hvor politiet prioriterer efterforskningen meget højt.

Udover reglerne i retsplejeloven om vidnebeskyttelse er der en række praktiske foranstaltninger til beskyttelse af

vidner, der kan iværksættes af politiet og anklagemyndigheden, hvis det skønnes relevant. Det kan f.eks. dreje sig om, at politiet kan eskortere et vidne til og fra retten.

Det er politikredsene, der – eventuelt i samarbejde med den overordnede anklagemyndighed og Rigspolitiet – i hver enkelt sag foretager en konkret vurdering af, hvilke beskyttelsesforanstaltninger som måtte være påkrævet med henblik på beskyttelse af et truet vidne.

I langt de fleste tilfælde vil sagerne kunne håndteres i politikredsene – eventuelt i samarbejde med de sociale myndigheder. Patuljering, bevogtning og overnatning et sikkert sted er blandt de foranstaltninger, der kan tages i anvendelse.

I de helt ekstraordinære tilfælde, hvor de foranstaltninger, som kan iværksættes af politikredsene, ikke anses for tilstrækkelige, kan Rigspolitiet yde bistand til politi-

kredsene inden for rammerne af et såkaldt ”vidnebeskyttelsesprogram”.

De særlige beskyttelsestiltag, der kan iværksættes med Rigspolitiets bistand i ekstraordinære tilfælde, effektueres på baggrund af en nøje vurdering af den trussel, der har givet anledning til overvejelserne om særlige tiltag, samt en nøje vurdering af det vidne, som skal beskyttes.

Før en person kommer til at indgå i et vidnebeskyttelsesprogram, skal der således foretages en lang række undersøgelser med henblik på at sikre, at vidnebeskyttelsesprogrammet bliver en succes. I den forbindelse stiller politiet bl.a. psykologisk og lægelig bistand til rådighed.

I yderste konsekvens kan der – i meget sjældne tilfælde – foretages et fuldstændigt identitetsskifte. Inden der foretages sådanne meget indgribende foranstaltninger, gøres det bl.a. klart for det pågældende vidne, at foran-

staltningerne kun kan gennemføres, hvis vedkommende selv medvirker til processen, herunder ved ikke at opsøge sin tidligere omgangskreds. Ligeledes gøres det klart for det pågældende vidne, at politiets bistand kan forventes at bortfalde, hvis vidnet ikke overholder de med politiet indgåede aftaler.

Politiet har i forbindelse med vidnebeskyttelse mulighed for at yde praktisk bistand samt den nødvendige økonomiske bistand bl.a. til ophold på midlertidige adresser, flytning og rejseomkostninger.

De særlige vidnebeskyttelsestiltag udvikles løbende i samarbejde med bl.a. udenlandske myndigheder og på grundlag af såvel danske som udenlandske erfaringer.

Rigspolitiet har endelig oplyst, at man i den forbindelse til stadighed er opmærksom på behovet for eventuelle lovgivningsmæssige tiltag, og man vil om nødvendigt

rejse sådanne spørgsmål over for Justitsministeriet. Dette har indtil nu ikke været tilfældet.

Rigspolitiet har i øvrigt helt generelt oplyst, at det er Rigspolitiets opfattelse, at det som regel ikke giver anledning til problemer, at vidner som udgangspunkt skal afgive vidneforklaring i fuld åbenhed.

4. For så vidt angår spørgsmålet om en udvidelse af brugen af anonyme vidner har jeg i min besvarelse af spørgsmål nr. 312 fra Retsudvalget redegjort for, hvorfor jeg ikke mener, at der er grundlag for at udvide muligheden for at anvende anonyme vidner.

Efter retsplejelovens § 848, stk. 2, nr. 2, som vi indsatte ved en ændring af retsplejelovent i 2002 (lov nr. 381 af 6. juni 2002), kan retten bestemme, at et vidnes navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gør det påkrævet, og

det må antages at være uden betydning for tiltaltes for-svar.

Bestemmelsen kan anvendes, når omstændighederne i sagen med styrke taler for, at vidnet kan blive udsat for repressalier eller andre ubehageligheder, hvis tiltalte får oplysninger om vidnets identitet.

Det er en betingelse for at anvende anonyme vidner, at begrænsningen i tiltaltes kendskab til vidnets identitet er uden betydning for tiltaltes forsvar. Det indebærer i praksis, at det normalt kun vil være identiteten på såkaldt tilfældige vidner – det vil sige vidner, som ikke har nogen tilknytning til tiltalte – der vil kunne holdes hemmelig.

Denne begrænsning i anvendelsen af anonyme vidner skal ses i lyset af de principielle betænkeligheder, som anvendelse af anonyme vidner rejser.

Hemmeligholdelse af et vidnes identitet hindrer tiltalte i at kunne godtgøre over for retten, at det pågældende vidne har usaglige motiver til at afgive belastende vidneudsagn om tiltalte. Anvendelsen af anonyme vidner indebærer også en forøget risiko for, at personer, der ønsker at få ram på en anden, vil komme med falske anmeldelser og vidneforklaringer, som tiltalte på grund af anonymiseringen vil have svært ved at imødegå.

Brugen af anonyme vidner skal derfor have undtagelses karakter, og der er efter min mening ikke grundlag for at udvide muligheden for at anvende anonyme vidner.

Derimod mener jeg, at det er vigtigt, at der etableres særlige venterum for vidner i retterne. I lovforslaget om en domstolsreform m.v. (L 168) er det forudsat, at retterne vil skulle have mere tidssvarende bygninger, som i højere grad er tilpasset de særlige opgaver, der løses ved

retterne. Og det betyder bl.a., at der skal etableres vidneventerum.

6. For så vidt angår mulighederne for anden bistand til vidner, vil jeg gerne fremhæve den kontaktpersonordning, der er etableret i politikredsene.

Rigsadvokaten har således i sin meddelelse nr. 2 fra 2001 fastsat retningslinier for en særlig ordning med udpegning af kontaktpersoner for vidner.

Efter retningslinierne skal der i hver politikreds udpeges en kontaktperson for vidner med henblik på at lette kontakten mellem politiet og vidnet og modvirke misforståelser som følge af, at flere forskellige medarbejdere taler med vidnet.

Kontaktpersonens opgave er at hjælpe og støtte vidnet, når vidnet henvender sig til politiet, samt at vejlede vidnet om f.eks. reglerne om dørlukning mv.

Hovedområdet for ordningen er sager om grovere overtrædelser af straffeloven. Der bør således udpeges en kontaktperson i alle sager om overtrædelse af straffeloven, hvor vold, trusler eller anden personfarlig kriminalitet indgår, samt i sager om sædelighedsforbrydelser og narkotikakriminalitet.

Udpegning af en kontaktperson bør ske så tidligt som muligt, dvs. normalt allerede ved den første afhøring af vidnet.

Ordningen med en kontaktperson er efter min opfattelse en god ordning. Men dette forudsætter naturligvis, at man husker at udpege en kontaktperson, hvor der er behov herfor, og at kontaktpersonen er meget opmærksom på sine forpligtelser.

Jeg vil derfor nu bede Rigsadvokaten om at iværksætte en evaluering af ordningen.

7. Jeg håber, at jeg hermed har besvaret de stillede spørgsmål.

Jeg vil gerne afslutningsvis understrege, at det er helt uacceptabelt, at vidner bliver truet.

Jeg er derfor naturligvis indstillet på løbende at drøfte, om der er behov for at ændre lovreglerne på dette område. Og som jeg indledningsvis var inde på, får vi jo i et kommende samråd lejlighed til nærmere at drøfte spørgsmålet om mulighederne for psykologbistand til vidner til grove forbrydelser.